

Gemeenteraad

Vergadering 28 oktober 2025

Voorstel

Aanvraag nieuwe peildatum inwoneraantal omvang gemeenteraad / 2025-020215

Auteur

Presidium

Beknopte samenvatting

Voor het vaststellen van het aantal raadsleden met ingang van de nieuwe raadsperiode (per 1 april 2026) is het aantal inwoners van Westerveld per 1 januari 2025 bepalend. In Westerveld is relevant dat het aantal inwoners schommelt rond de 20.000 wat het verschil maakt tussen 2 raadszetels extra of niet. De gemeentewet voorziet in de mogelijkheid om de peildatum voor het aantal inwoners te doen wijzigen in 1 oktober 2025 om het meest actuele inwonertal te gebruiken.

Voorgesteld besluit

Besluitpunt 1

- Aan het CBS het verzoek te doen het inwonertal per 1 oktober 2025 vast te stellen, omdat aannemelijk is dat de gemeente op dat moment meer dan 20.000 inwoners telt.

Besluitpunt 2

- Als het inwonertal per 1 oktober 2025 inderdaad boven 20.000 blijkt te liggen de financiële consequentie van uitbreiding van het aantal raadsleden voor 2026 (€ 24.000) te verwerken in de eerste bestuursrapportage over 2026 en bij de Kadernota 2027 te besluiten hoe dit vanaf 2027 (€ 32.000) structureel te dekken.

Motivering

Aanleiding en context

De peildatum voor het aantal raadsleden bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2026 is 1 januari 2025. Als Westerveld dan boven de 20.000 inwoners zou zitten zou dit wettelijk een uitbreiding van het aantal raadszetels van 17 naar 19 betekenen.

Het aantal inwoners is op 1 januari 2025 door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vastgesteld op 19.983 inwoners. In 2024 lag het inwonertal per 1 januari voor het eerst net boven de 20.000. Medio oktober 2025 ligt het aantal inwoners weer boven de grens van 20.000. Het aantal fluctueert dagelijks. Meerjarig is de trend wel ook licht stijgend (gemiddeld 80 per jaar). Dit maakt het aannemelijk dat er per 1 oktober 2025 meer dan 20.000 inwoners zijn. Daarmee ligt er de wettelijke mogelijkheid om het CBS het verzoek te doen een afwijkende peildatum van 1 oktober te hanteren.

Het presidium heeft besloten de raad het voorstel te doen een verzoek hiertoe in te dienen bij het CBS.

Beoogd resultaat

Een aantal raadszetels dat past bij het feitelijke inwonertal in een gemeente. En daarmee het met de raad zo goed en breed mogelijk vertegenwoordigen van de inwoners van Westerveld.

Argumentatie

De gemeentewet bepaalt het aantal raadszetels aan de hand van het aantal inwoners. Hieronder ligt het democratisch uitgangspunt dat de samenstelling van een raad zo goed mogelijk moet aansluiten bij de samenstelling en omvang van de bevolking. Met een hoger inwoneraantal zijn meer raadsleden nodig om die aansluiting te borgen. Dit is ook de reden dat de Gemeentewet de mogelijkheid biedt aan een raad om een andere peildatum aan te vragen als het aannemelijk is dat het inwonertal gegroeid is.

Het is een glijdende schaal waarin die aansluiting er meer of minder is. De 10 inwoners boven een ondergrens voor een aantal raadszetels maken niet het verschil in representativiteit, wel de groei en het uiteindelijk overschrijden van die ondergrens ernaar toe. Het is een keus om wel of geen nieuwe peildatum aan te vragen. Vanuit het onderliggend democratisch uitgangspunt kan beargumenteerd worden dat, als je als gemeente na groei die ondergrens bereikt, je ook de formele aansluiting in zetels daadwerkelijk zoekt.

De licht stijgende ontwikkeling van het inwoneraantal over de lange termijn maakt aannemelijk dat de situatie als niet nu dan over 4 jaar wel aan de orde zal zijn en ingeregeld zal moeten worden.

Bij de renovatie van de raadzaal is al uitgegaan van de mogelijke groei naar 19 raadsleden.

Gevolgen

Vergoedingen en ondersteuning raad

Als het inwoneraantal per 1 oktober boven de 20.000 zou liggen en het aantal raadsleden stijgt naar 19 heeft dit als gevolg dat er voor 2 extra raadsleden raadsvergoeding in de begroting moet worden opgenomen. Op jaarbasis bedraagt dit voor 2 raadsleden in totaal 32.000 bruto.

De verwachting is dat het verder geen gevolgen zal hebben voor de benodigde ondersteuning vanuit de griffie en maar beperkt voor ict-voorzieningen.

De hoogte van de vergoeding van raadsleden verandert niet door toename van het zetelaantal. Het presentiegeld voor burgerleden is wel afhankelijk van het inwoneraantal maar niet van het aantal raadsleden en staat dus los van dit voorstel.

Kiesdeler en restzetel

De kiesdeler is het aantal stemmen dat nodig is om een zetel te behalen bij verkiezingen. Die kiesdeler wordt verkregen door het totaal aantal stemmen te delen door het aantal zetels. Met twee extra raadszetels wordt de kiesdeler dus iets kleiner. Ook wijzigt bij een eventuele overgang naar 19 zetels de methodiek van toedelen van de restzetel(s).

Aantal wethouders

Het maximum aantal fte wethouders is gebaseerd op het aantal raadsleden. Dit zou dan stijgen van 3,4 naar 3,8 fte (of bij deeltijd van max 3,7 naar max 4,2 fte). Dit is een maximum, maar de raad heeft veel vrijheid om zelf te bepalen hoeveel wethouders er benoemd worden. Op dit moment wordt 2,9 fte van de maximaal mogelijke 3,4 ingevuld. De keus voor de omvang van het college is de uitkomst van een formatieproces die in de begroting zal moeten worden verwerkt en waarop een nieuwe raad ook al kaders aan de voorkant mag mee geven.

Een dan eventueel gewenste groei in het aantal fte wethouder heeft niet alleen consequenties in de financiële vergoeding van de wethouder. Het kan ook leiden tot uitbreiding in ondersteuning vanuit secretariaat, strategisch advies en beleid. Met als gevolg dat daar ook salaris, werkplekken en faciliteiten bij horen.

Kanttekeningen en risico's

Als besloten wordt een andere peildatum aan te vragen en er sprake is van een inwoneraantal boven de 20.000 betekent dit dat er ook ruimte gegeven wordt om, desgewenst, in de nieuwe raadsperiode naar een hoger fte aan wethouders te gaan. Dat is een besluit aan de raad van dán. Maar als de ruimte dan genomen wordt, kan dit wel leiden tot een significante uitzetting in de begroting.

Dit is dan ruimte die niet ingezet kan worden voor nieuw beleid van een nieuwe raad of coalitie maar dan dus op een andere manier vanuit de invulling van de lokale democratie ten goede moet komen aan de inwoners van Westerveld.

Aanpak/uitvoering en communicatie

Als de raad besluit een nieuwe peildatum aan te vragen zal de griffer het verzoek doen bij het CBS voor het hanteren van peildatum 1 oktober 2025.

Kosten, baten, dekking

De directe kosten van een eventuele uitbreiding van het aantal zetels bedragen € 32.000 op jaarbasis. Voorgesteld wordt deze dan voor 2026 naar rato te verwerken in de 1^e bestuursrapportage van 2026 en bij de Kadernota 2027 te voorzien in structurele dekking vanaf 2027.

Verhoging van het aantal raadsleden en het inwonertal van 20.000+ leidt niet tot een grotere uitkering van het Rijk en moet dus worden opgelost binnen de staande begroting.

Aldus besloten,

Namens het presidium van de gemeenteraad Westerveld,

Griffier
Reiny Weernekens

Voorzitter
Jouke Spoelstra